

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตารางที่ 3 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

ที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ (ปี)	บ้านเลขที่	ตำแหน่ง	หมายเลข โทรศัพท์
1	นายแคว้น ใจเที่ยง	69	47 ม.5 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	วิทยากร ลีเก ลำดัด ำสวด เพลงโห่งฟ่าง ประธานกลุ่มศิลปินต.หนองโสน	0-7141-6831
2	นายเพ็อง ใจเที่ยง	70	9 ม.6 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	วิทยากร ผู้แต่ง, พากษ์ หนั่งตะลุงเมืองตราด กรรมการชมรมศิลปินพんばん จ.ตราด	0-7828-7766
3	นายประสูตกร ชวงเวฬุวรรณ	71	71 ม.5 ต.วังกระแจะ อ.เมือง จ.ตราด	กรรมการชมรมศิลปินพんばん จ.ตราด	0-3952-3790
4	นายทวีวัฒน์ ระลึกทอบ	54	75 ม.5 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ผญบ.ต.หนองโสน, ประธานชมรมศิลปินพんばん จ.ตราด, วิทยากรเพลงแหล่ เพลงข่อย ลำดัด	0-5276-6057
5	นายสิม เกษโกวิท	81	64 หมู่ 3 ต.ท่าพริก อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพんばん จ.ตราด	0-3954-0272
6	นางสมร เสี่ยงมสุข	62	58/1 ม. 2 ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพんばん จ.ตราด	0-3952-4756
7	นางสยาม เสี่ยงถนอม	64	19 ม.2 ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพんばん จ.ตราด	0-3952-4746
8	นายเจริญ เสี่ยงเคราะห์	65	58/1 ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพんばん จ.ตราด	0-3954-4710
9	นายเสี่ยงม ผั่งรัง	67	58/1 ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพんばん จ.ตราด	
10	นางสำเนา เป็ดแก้ว	54	58/1 ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด	ผญบ., ต.ห้วงน้ำขาว, กรรมการชมรมศิลปินพんばん	0-3952-4715

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ (ปี)	บ้านเลขที่	ตำแหน่ง	หมายเลขโทรศัพท์
11	นายอารมย์ กลั่นกล้า	55	22/1 หมู่ 2 ต.หัวน้ําขาว อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	0-3953-0279
12	นายนิมิต เรืองศิลป์	64	38 หมู่ 2 ต.หัวน้ําขาว อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	08-4770-2375
13	นางกัญญา สติดี	64	17 หมู่ 2 ต.หัวน้ําขาว อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	08-4770-2375
14	นางปราณี เรืองนาม	56	116 หมู่ 1 ต.หัวน้ําขาว อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	08-7133-7659
15	นางเพ็ญจันทร์ ประทุมวงษ์	68	18 ซ.ชัยมงคล 2 อ.เมือง จ.ตราด	ข้าราชการบำนาญ, ภูมิปัญญาสาขา ภาษาและวรรณกรรม	0-3959-7367
16	นายนิคม หนูจักร	74	22 หมู่ 2 ต.ท่าราก อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	08-1761-1972
17	นางสมมาน หนูจักร	66	22 หมู่ 2 ต.ท่าราก อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
18	นายบุญเรือง รัตนวาร	66	50 หมู่ 2 ต.ท่าราก อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
19	นายสมโภชน์ วัฒศิริ	55	39/2 ม.3 ต.แหลมฉบัง อ.แหลมฉบัง จ.ตราด	ผ.อ.ร.ร.ชุมชนแหลมฉบัง ภูมิปัญญาสาขา ภาษาและวรรณกรรม	
20	นายแวง อยู่เกษม	82	8 หมู่ 4 ต.หัวแย้ง อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
21	นายอุทัย เจริญพิศ	66	98 หมู่ 5 ต.หัวแย้ง อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
22	นายประโยชน์ เรืองศิลป์	69	142 หมู่ 3 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ประธานสภาวัฒนธรรม อ.เมือง จ.ตราด	0-3954-3493

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ (ปี)	บ้านเลขที่	ตำแหน่ง	หมายเลข โทรศัพท์
23	นางสาวสายสมร งามล้วน	50	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตราด	นักวิชาการวัฒนธรรม ฝ่ายการจัดกาารวัฒนธรรม	0-1429-9541
24	นายประทุม คุชชรัญญ	80	91 ต.วังกระแจะ อ.เมือง จ.ตราด	ข้าราชการบำนาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม	0-3952-1407
25	นายไฉด สมบัติบุรณ	65	106 หมู่ 3 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
26	นายประเสริฐ นาคแสง	69	102 หมู่ 3 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
27	นายไพศัย ก้องสนั่น	65	15 หมู่ 3 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
28	นายชวน ทองมี	68	101 หมู่ 3 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
29	นายศรีสวัสดิ์ ไตสดี	55	111 หมู่ 3 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
30	นายบุญมา สมบัติบุรณ	71	135 หมู่ 3 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	
31	นายเจวิง บัวประหลาด	60	104 หมู่ 3 ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด	ศิลปินพื้นบ้าน จ.ตราด	

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ ศธ 0528.03/2543

(สำเนา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.ลพทบางแสน ต.แสนสุข

อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

7 กันยายน 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดตราด สาขาเพลงพื้นบ้าน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางจามร พงษ์ไพบูลย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษา "เพลงโหม่งฟาง" ของจังหวัดตราด ในความควบคุมดูแลของ ผศ.ดร.จันทร์ชลิ มาพุทธ ประธานกรรมการ มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ท่าน โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2550 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ประทุม ม่วงมี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ 0-3874-5855

โทรสาร 0-3839-3466

ผู้วิจัยโทร. 0-4125-9790

ที่ ศธ 0528.03/2545

(สำเนา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข

อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

7 กันยายน 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณะกรรมการศิลปนิพนธ์บ้านจังหวัดตราด

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางจามร พงษ์ไพบุลย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษา "เพลงโหม่งฟ้าง" ของจังหวัดตราด ในความควบคุมดูแลของ ผศ.ดร.จันทร์ชลิ มาพุทธ ประธานกรรมการ มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ท่าน โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2550 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ประทุม ม่วงมี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ 0-3874-5855

โทรสาร 0-3839-3466

ผู้วิจัยโทร. 0-4125-9790

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์
แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล

สัมภาษณ์วันที่.....สถานที่.....อาชีพ.....
 ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี โทรศัพท์.....

1. กรุณาเล่าเหตุการณ์ครั้งอดีตเท่าที่ท่านจดจำได้ให้ทราบว่าคนที่สนใจการร้องเพลง
 โหงฟาง จำเป็นต้องรู้อะไรบ้าง และจะเกิดความรู้เหล่านั้นได้อย่างไร
2. สิ่งที่เขาได้เรียนรู้จากเพลงโหงฟางจะเกิดประโยชน์อย่างไรกับเขาบ้าง
3. เท่าที่ท่านมีประสบการณ์การสืบทอดเพลงโหงฟาง เขาสืบทอดกันอย่างไร และ
 สืบทอด ให้กับใครบ้าง
4. ผู้ที่ได้รับการเรียนรู้และได้รับการสืบทอดเพลงโหงฟางไปแล้วเกิดผลอย่างไร
 ต่อเขาบ้าง มีการช่วยเหลือสนับสนุนจากใครบ้าง และทำอย่างไร
5. มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกี่ยวกับเพลงโหงฟางบ้างหรือไม่ หากมี มีอะไรบ้าง

ตารางที่ 4 การรวบรวมข้อมูลบันทึกจากผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

รายละเอียดที่ต้องการสอบถาม	ชื่อ-นามสกุล พ่อเพลง, แม่เพลง	ชื่อ-นามสกุล พ่อเพลง, แม่เพลง	ชื่อ-นามสกุล พ่อเพลง, แม่เพลง	รายละเอียดที่ผู้ให้ สัมภาษณ์ให้ข้อมูลทั้งหมด	สรุป
สรุปด้านกระบวนการเรียนรู้	1. นาย ก.	2. นาย ข.	3. นาง ก.	1..... 2..... 1..... 2..... 1..... 2..... 1..... 2.....	1. มุลเหตุที่ 1.....คน 2. มุลเหตุที่ 2.....คน 1.....คน 2.....คน 1. วิธีที่ 1.....คน 2. วิธีที่ 2.....คน 1.....คน 2.....คน
1. มุลเหตุจริงใจในการเรียนรู้เพลง โหงฟาง					
2. เรียนรู้ได้จากใครบ้าง					
3. วิธีการเรียน					
4. เนื้อหาที่ใช้ในการสืบทอด					
5. ข้อเสนอแนะ					

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายละเอียดที่ต้องการสอบถาม	ชื่อ-นามสกุล พ่อเพลง, แม่เพลง	ชื่อ-นามสกุล พ่อเพลง, แม่เพลง	รายละเอียดที่ผู้ให้ สัมภาษณ์ให้ข้อมูลทั้งหมด	สรุป
สรุปด้านกระบวนการรับทอด			1..... 2.....	1.มูลเหตุที่ 1.....คน 2.มูลเหตุที่ 2.....คน
1. มูลเหตุสูงใจในการสืบทอด			1..... 2.....	1.....คน 2.....คน
2. ผู้รับการสืบทอดมีใครบ้าง			1..... 2.....	1.วิธีที่ 1.....คน 2.วิธีที่ 2.....คน
3. วิธีการสอน			1..... 2.....	1.....คน 2.....คน
4. เนื้อหาที่ใช้ในการสอน			1..... 2.....	1.....คน 2.....คน
5. ข้อเสนอแนะ			1..... 2.....	1.....คน 2.....คน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ค
เนื้อร้องเพลงโหงฟาง

เนื้อร้องเพลงโหงฟาง สำนวนของ “นายแคว้น ใจเที่ยง” ศิลปินพื้นบ้านจังหวัดตราด

สร้อยเพลงโหงฟาง

- อ่อนเอ่ยร่อนลง จะร่อนเข้าในดง ดงเอ๋ยอะไรดี (ข้า) ดงเคยเจ้านนทรีย
- รักด้อยโหงเอย โหงชาข้าข้าชา ขอข้าข้าเจ้า พญาโหงเอย
- นกสาริกา บินถลามาหลง จะขอข้าอีกสักดง ดงเอ๋ยมะไฟ
- เขาไม่เปลี่ยนไปไหน จะไม่ย้ายไปลง จะขอข้าอยู่ในดง ดงเอ๋ยมะไฟ

-
บท 1 ○ หากไม่จรโลงของเก่าเก่า	ผู้แก่ผู้เฒ่าก็ตายไป
ไม่ช่วยกันอนุรักษ์เอาไว้	ไหนเลยจะได้ของดีดี จริงไหมด้อย
บท 2 ○ มาเกิดที่พี่น้องน้อง ○ สมัยก่อนบ้านของเรา ○ ใบบ้างก็ทำนาหว่าน ○ เดียวนี้เขาลืมทิ้งขว้างควาย ○ เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว ○ พอเกี่ยวข้าวเสร็จขึ้นตอน ○ พอถึงเดือนอ้ายเดือนยี่ ○ พอแรมสิบห้าค่ำเดือนอ้าย ○ พี่น้องเบียดนอกเบียดใน ○ พออย่าทางเอาควายลง	มาช่วยกันร้องช่วยกันรำ ของทิ้งดงามอย่างนี้ เราปลูกข้าวกันทั้งนั้น ใบบ้างก็ทำนาปี มาใช้ของใหม่กันเสียหมด มันเลยต้องหมดของดี เขาก็เที่ยวเอาแรงกัน วันนี้บ้านนั้นพรุ่งนี้บ้านนี้ ก็มัดเป็นฟ่อนเตรียมพร้อม เราเตรียมพร้อมกันอีกปี มาถึงปีอีกแล้วนาหว่าน เอาข้าวเข้าบ้านกันอีกปี บ้านลูงโยจะนวดลาน ตอนจะนวดลานแต่ละปี เขาจูงควายมาคนละตัว เอาควายขึ้นย่ำทางทันที เราเข้าไปโงงกันให้สนุก โงงให้สนุกเต็มที

- แล้วนี่เจ้าภาพไปไหนหมดเล่า ไหนขอเหล้ามาจิบบางบาง
ข้าจะร้องเพลงโห่งสงฟาง ล้อกันให้สว่างเสียที   จริงใหม่ต้อย

- บท 3
- ขอขอบอกขอบใจ   คุณน้ำคุณนายทุกทุกท่าน
    อุตสาห์อุ้มลูกงูลาน   เขาพากันมามากมาย   ข้าไว้
○ ก็บางคนเขาไม่เคยเห็น   ว่าเขาเล่นอะไรกัน
    เขาร้องเล่นในการนวดลาน   เมื่อครั้งคุณตาคุณยาย   ข้าไว้
○ เมื่อประมาณสี่ห้าสิบปี   หมู่บ้านเรานี้ทำนา
    มีทั้งบ้านอ่าวกรุดและต้นหว้า   ทั้งบ้านเป็ดนอกเป็ดใน   ข้าไว้
○ เตี้ยวนี่วัวควายมันหายหมด   มันมีแต่รถทำนา
    เพลงสงฟางจึงหมดราคา   ไม่มีคุณค่าและความหมาย   ข้าไว้
○ อยากขอร้องคนแก่คนเฒ่า   ให้ช่วยกันเล่านิทาน
    เล่าแต่นิยายพื้นบ้าน   เพราะเป็นนิทานสอนใจ   ข้าไว้
○ อยากให้ลูกลูกหลานหลาน   เขามาช่วยกันจรรโลง
    มาฝึกหัดร้องเพลงโห่ง   ให้ร้องอยู่ดงมะไฟ   จริงใหม่ต้อย

- บท 4
- ฉันทขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ   ให้ฉันทร้องกับเขาด้วยคน
    ฉันทู้สุดสาห์อคทน   คราวนี้ฉันทนไม่ไหว   ข้าไว้
○ เห็นคนเขาล้อกันไปทั่ว   ทั้งหัวหนองท้ายหนอง
    ไอ้เรื่องควายที่บ้านกำลังห้อง   มันเกิดเรื่องขึ้นจนได้   ข้าไว้
○ อีควายตัวที่มันห้องแก่   มันชื่ออีแฟร์ควายที่บ้าน
    แต่มันเป็นควายของพี่ชายฉันท   เขารักมันจับใจ   ข้าไว้
○ ไอ้เรื่องมันเกิดเมื่อวันที่เก่า   เมื่อตอนเช้าใกล้จะเพล
    เขามีคนเขาเข้ามาเห็น   พี่ทำมิตีมีร้าย   ข้าไว้
○ เมื่อเข้านั้นพี่กลับจากลาน   ทำไมไม่กลับบ้านเสียก่อน
    อันจุงอีแฟร์เข้าไปนอน   นอนที่ขนาทำไม้   ข้าไว้
○ ตอนตีสี่ตีห้าฟ้าสว่าง   ใกล้จะสว่างยามเช้า
    มีลมว่าวพัดมาเย็น ๆ   พี่ไปนอนเล่นบนหลังควาย   ข้าไว้
○ มีคนบอกฉันทตั้งหลายหน   ว่ามีคนเข้ามาเห็น
    อีตอนใกล้จะเพล   เขาว่าพี่เล่นตูดควาย   จริงใหม่ต้อย

- บท 5
- เขี่ยข้าก็ได้ยินมาเหมือน
ไอ้เรื่องควายที่มันท้องแก่
  - รู้ไปถึงไหนอายุเขาถึงนั้น
ก็เพราะไอ้เรื่องสัปดน
  - หากไม่มีฝอยหรือหมาจะชี้
คนอย่างแกหรือมีเมียจะไม่หวง
  - ฉะนั้นให้เราขอเตือน
ให้กันขอร้องไว้สักนิด
  - ไอ้มันมันสัตว์เดรัจฉาน
พวกผู้หญิงมีตั้งเกลื่อนกลาด
  - มันอายุมาถึงพวกถึงพ้อง
อายุแม้กระทั่งสตรี
- บท 6
- แหมมันเจ็บใจจริงจริงวะ
ใครกันวะเป็นคนเอาไปพูด
  - หาว่าพี่ทำเรื่องไม่ดี
เล่นเอาระเบิดเถิดเทิง
  - ใครกันวะมันพูดเรื่องนี้
ไม่ต้องสงสัยว่ามันจะมาสอง
  - ไอ้มันมันควายนะไม่ใช่คน
ไอ้คนที่พูดมันช่างอุบาทว์
  - มาหาว่าพี่เล่นตูดควาย
ก็ควายของพี่กำลังท้อง
  - เอจจริงซีที่จูงอีแฟร์ไปอาบน้ำ
พี่เลยจับเอาหางของมันมาพาด
  - พออาบน้ำให้มันเสร็จสรรพ
ไอ้งานอย่างงี้พี่ทำอยู่ประจำ
  - สันชาติปากคนนี่มันช่างยาว
ถึงจะเป็นควายท้องแก่
- พวกเขาบ้านเขาสื่อกันแซ่
ยิ่งคิดยิ่งน่าอับอาย   ฉ่าไว้
- ทั่วทุกบ้านทุกตำบล
ไอ้เรื่องคน ๆ ควาย ๆ   ฉ่าไว้
- ไม่มีหนี้หรือเขาจะมาทวง
ไอ้แกนี่แหละตัวร้าย   ฉ่าไว้
- พวกเพื่อนและพี่น้อง
เรื่องนี้มันผิดกฎหมาย   ฉ่าไว้
- โง่ดันไปเล่นตูดสัตว์
ทำไมไม่พาดมันเข้าไป   ฉ่าไว้
- อายุมาถึงน้องแหละพี่
มันอายุศักดิ์ศรีของลูกผู้ชาย   จริงใหม่ต้อย
- เจ็บยิ่งกว่าหมาเจ็บตูด
มันพูดยั้งได้ยั้งไว   ฉ่าไว้
- มันช่างบัดสีบัดเถลิง
ชักจะยุ่งเหยิงกันใหญ่   ฉ่าไว้
- ไหนบอกกับพี่มาซีไอ้น้อง
เดี๋ยวพี่จะล่อมมันด้วยกระดองไห   ฉ่าไว้
- โง่สัปดนเป็นเล่นกับสัตว์
มาสบประมาทใส่ร้าย   ฉ่าไว้
- ช่างพูดมาได้นะไอ้น้อง
ไอ้น้องไม่เห็นหรือยังไง   ฉ่าไว้
- แล้วพี่ก็ทำความสะอาด
พาดไว้บนหัวไหล่   ฉ่าไว้
- พี่ก็จูงมันกลับมาที่ขนา
จะกลัวคนว่าไปทำไม   ฉ่าไว้
- ก็ควายของเราแท้ ๆ
แหมดีแท้แท้ไอ้น้องชาย   ฉ่าไว้

- มันไม่ใช่ธุระของคนอื่น
จะจับเห็บจับเหาให้มันบ้าง
- พี่จุงอีแฟร์เอามาผูก
ลูกมันกินนมเสียจนหลับ
- ควายตัวนี้พี่ซื้อมาหลายพัน
เฮ้ยควายก็ควายของพี่

ไม่ควรจะยื่นจมูกมาเข้า
ไอ้แถวที่โคน...หางควาย ฉ่ำไว้
แล้วปล่อยให้ลูกมันกินนม
พี่เลยต้องจับเอาหัว...หัวนมใส่ ฉ่ำไว้
อุตสาหกรรมมันมาตั้งหลายปี
จะฟาดตุตสักที่ไม่ได้หรือไง จริงไหมตั๋ย

บท 7

- เมื่อก่อนจะจบลาจาก
ฝากไว้เป็นอนุสรณ์
- เราชาวคณะสงฆพวง
คณะสงฆพวงบ้านห้วยน้ำขาว
- พี่น้องทุกทุกท่านที่นั่งติชม
ทำให้คณะเพลงสงฆพวง
- สำหรับเพลงโหม่งสงฆพวงนี้
เขาร้องจับกันด้วยเพลงสงฆพวง
- อันเพลงโหม่งสงฆพวงนี้แหละหนา
เนื้อร้องทำนองของคนเมืองตราด
- คราวนี้สงฆพวงเขาตาก่อน
จึงขอฝากเพลงสงฆพวง

กระผมขอฝากคำกลอน
ก่อนจะจากกันไป ฉ่ำไว้
ชื่อเสียงยังไม่โด่งดังเหมือนอื่นเขา
จึงต้องกราบขออภัย ฉ่ำไว้
เปรียบเหมือนเป็นยาดมเดินทาง
เขายังมีพลังใจ ฉ่ำไว้
เมื่อจะวาดลานแต่แต่ละครั้ง
ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย ฉ่ำไว้
เพลงของชาวนาซัดซัด
พวกเราจะขาดเสียมิได้ ฉ่ำไว้
วันหลังจะย้อนมาอีกสักครั้ง
ประทับใจอยู่กลางดวงใจ จริงไหมตั๋ย

เนื้อร้องเพลงโหงฟาง สำนวนของ “นายประโยชน์ เรื่องศิลป์” ศิลปินพื้นบ้านจังหวัดตราด

สร้อยเพลงโหงฟาง

ผู้ร้อง ร้องพร้อมกับลูกคู่ร้องรับก่อน ดังนี้

○ หงส์อ่อนร่อนลงหยุดอยู่ในดง ดงเอ๋ย ดงมะไฟ

ผู้รับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

ผู้ร้อง จะร้องเป็นกลอนสด

○ ว่าลานเอ๋ย...ว่าลานนี้ มาบรรจบครบปีเพราะว่าเป็นลานใหญ่

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

○ สวัสดิ์พี่น้องที่เรามาร้องมาเล่น มาส่งฟางกันตอนเย็น ๆ เพราะเป็นประเพณีไทย

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

○ นาน ๆ มาพบกันที หนึ่งปีมาพบกันครั้ง มีอะไรพลาดพลั้งเจ้าภาพเขาก็ให้อภัย

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

○ เจ้าภาพเขาใจดี จัดเตรียมปลาปิ้งปลาย่าง อีกทั้งสุราเป็นให้อั่ง ตั้งอยู่ข้างเพิงใหญ่

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

○ หนุ่ม ๆ สาว ๆ เขาสนุกช่วยกันขะยุกฟางออก บ้างก็เข้าบ้างก็หยอกสนุกสนานกันไป

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

○ แหม เจ้าภาพยิ้มกริ่มเดินกระยี้มกระย่อง สอดสายตาเลมอม จะได้ข้าวมากมาย

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

○ ในมือเจ้าภาพหิ้วหม้ออวย พร้อมกับถ้วยใบจิ๋ว มือหนึ่งถือ มือหนึ่งหิ้ว

เรานี้ก็กระหิมในใจ

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

เล่า...เล่า...เอ๋ย...เราส่งฟางกันมาตั้งนานเจ้าภาพผ่านเข้ามา ตีอกดีใจหนักหนาขอดื่มสุราให้ชื่นใจ

ลูกคู่ร้องรับพร้อมกัน.....รักด้วยหงส์เอ๋ย โหงงชาเจ้าชา เอชาฉ่าเจ้าพญา หงส์เอ๋ย

ผู้ร้องนำอาจเปลี่ยนลูกคู่เป็นอะไรก็ได้ แต่ยังอยู่ในกลอนเดียวกัน เช่น

นกกาเหว่านำข้าวมาส่ง หยุคอยู่ที่ดง...ดงเอ๋ย...ดงลำไย...

ผู้รับ...ร้องรับ...ข้าไว้...ก็เจ็บไว้

ผู้ร้องจะร้องเป็นกลอนสดต่อไป

○ เอ่อ...เออ...เอ็ง...เอ๋ย...ว่าภรณ์นี้เป็นภรณ์สำคัญ ลุงเสริฐเขาจัดสรรควายปลาย...

ร้องรับ .....ข้าไว้ ก็เจ็บไว้

○ ลุงเท็งเขามีรองคอก เขาพะเน้าพะนอยิ่งนัก เขาเป็นคนมีใจรักเพราะทำนากับควาย

ร้องรับ .....ข้าไว้ ก็เจ็บไว้

○ โทษชัยเขาก็มีธำมรงค์พอใช้ได้ รูปสมทรงสมสง่า พรรคพวกเดินมาบอกว่าสวยใช้ได้

ร้องรับ .....ข้าไว้ ก็เจ็บไว้

○ ลอยนี้เป็นลอยใหญ่ ดูควายปลายเหนื่อยอ่อน ลุงเสริฐเขาบอกว่าพอก่อน

ขอเปลี่ยนเป็นตัวใหม่

ร้องรับ .....ข้าไว้ ก็เจ็บไว้

○ ลุงทอกเขาก็มีควายตีฝึตั้นยั้งค้อยยังชั่ว อ้อ...ของลุงใจดีมีอีกตัวฝึตั้นค้อยยังชั่วใช้ได้

ร้องรับ .....ข้าไว้ ก็เจ็บไว้

○ ลานนี้เรามาสนุก ทุก ๆ คนเฮฮา โผนลุงฉัตรเดินมาเพราะเขาเป็นนักเลงควาย

ร้องรับ .....ข้าไว้ ก็เจ็บไว้

○ เอ่อ...เออ...เอ็ง...เอ๋ย...ธำมรงค์ก็หล่อ รองคอกก็ไฉนมาชมควายปลาย

จึงได้ตั้งใจพระไวย

ร้องรับ .....ข้าไว้ ก็เจ็บไว้

○ ชมวัวชมควายร้องไปก็คอกแห้ง ชักหมดแรง ทำให้อ่อนล้าร่างกาย

ร้องรับ .....ข้าไว้ ก็เจ็บไว้

○ เจ้าภาพใจดีเมียงมองมาอีกที่ด้วยรอยยิ้ม ในมือถือถ้วยเต็มปริ่ม ได้ด้วยสุราเมรัย

ลูกคู่ร้องรับพร้อมกัน.....รักด้วยหงส์เอ๋ย โหงษาเจ้าชา เอชาฉ่าเจ้าพญา หงส์เอ๋ย

รักก็ปึง...กะท่อมก็ปึง ฉันรักจริง ๆ หงส์ปึงเจ้าชา...ชาเจ้าพญาหงส์เอ๋ย

ผู้ร้องจะร้องเป็นกลอนใหม่ก็ได้ เช่น

ลูกคู่   นกแซงแซวแบกแจวมาส่ง หยดอยู่ที่ตง ดงเอ๋ย ดงมุนทรีย์

รับ   ซาไว้...ก็เจ็บไว้

- เอ่อ...เออ...เอ็ง...เอ๋ย...เราส่งฟางมาตั้งนานทั้งลดยภารลดยระยับ เห็นเจ้าภาพ
ขยับ ๆ เพราะได้ข้าวนาปี

ร้องรับ .....ซ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- ข้าวปลาอาหารกองเบิกบานอยู่ข้างหน้า ยี่สิบเกวียนกว่า ๆ ขอให้เจ้าภาพเป็นเศรษฐี

ร้องรับ .....ซ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- แหม น้ำค้างพรหมลมรำเพย เพื่อนเอ๋ยมันหนาวหัวใจ เอ๊ะ เราจะทำยังไง
มันถึงจะอุ่นกาย

ร้องรับ .....ซ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- หันมาตามลุงใจเจ้าภาพเขาโกรธเราแล้วหรือ ไม่เป็นจับไม่เห็นถือแม้ขวดสุรานารี

ร้องรับ .....ซ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- ฟางข้าวจะหมดแล้วเสียงแจ้ว ๆ มาแต่ไกล นั้นเจ้าภาพ ยิ่งเงื่อนงำมาให้เรากินฟรี

ลูกคู่ร้องรับพร้อมกัน.....จริงใหม่ต้อยหงส์เอ๋ย โหงงชาเจ้าชา เอชาฉ่าเจ้าพญา หงส์เอ๋ย

ซำก็ปิง...กะท่อมก็ปิง ฉันรักจริง ๆ หงส์ปิงเจ้าชา...ชาเจ้าพญาหงส์เอ๋ย

ผู้ร้องจะร้องลูกคู่ต่อไปโดยไม่เปลี่ยนดง เช่น

เขาไม่เปลี่ยนไปไหน เขาไม่ย้ายไปลง ซ้ำอยู่แต่ดง ดงเอ๋ยเจ้ามุนทรีย์

ลูกคู่ร้องรับ .....ซ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- มองเห็นกองข้าวโตใหญ่อยู่รายรอบเสากี่ยอด นึกในใจแล้วหายเคียด

เจ้าภาพเขาคงโชคดี

ร้องรับ .....ซ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- หมุ่ม ๆ สาว ๆ เขาก็คราดเอามาทำกำพวน สาว ๆ เข้ามาแปรปรวน
ในมือถือกระบุงบั้งก็

ร้องรับ .....ซ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- อีกทั้งกองทั้งกำพวนคงกระอักกระอ่วนเหลือหลาย มีทั้งกองฟางหยาบใหญ่
มาปะปนอยู่มากมี

ร้องรับ .....ซ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- ช่วยกันเก็บช่วยกันกวาดให้สะอาดสะอาด ไม่ว่าลานรถลานฉันต้องทำให้มันเข้าที่

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- โน้นเขาเตรียมเชือกเตรียมกระดานทำเป็นผานลากข้าว ให้เป็นกองเป็นเถา
จะได้โรยข้าวกันอีกที

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- เสี่ยงถ้วยชามมันดังกริ่งกรังอยู่ที่ข้างเพิงใหญ่ นึกกระหึ่มในใจ
ต้องได้กินข้าวเหนียวและแป้งจี๋

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- ขอให้เจ้าภาพรำรวยถูกหวยถูกเบอร์ให้เป็นเศรษฐีให้เป็นดอกเตอร์
เจริญด้วยความมั่งมี

ร้องรับ .....ฉ่าไว้ ก็เจ็บไว้

- ร้องกันมานาน ๆ เจ้าภาพจะรำคาญหนักหนา ปีใหม่ปีหน้าจะมาด้วยความสามัคคี

ร้องรับ จริงใหม่ต๋อยหงส์เออย โหงซาเจ้าซา เอซาฉ่าเจ้าพญา หงส์เออย

ภาคผนวก ง

กลุ่มผู้ทรงภูมิปัญญาเพลงโหม่งพางในจังหวัดตราด

กลุ่มผู้ทรงภูมิปัญญาเพลงโหงฟางในจังหวัดตราด

ในพื้นที่อำเภออื่น ๆ จากการศึกษาเอกสารและคำบอกเล่าของผู้ทรงภูมิปัญญาในพื้นที่ที่เชื่อถือได้ ผู้วิจัยพยายามสืบหาโดยเฉพาะผู้มีความสามารถในการร้อง “เพลงโหงฟาง” ของจังหวัดตราดเพื่อให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ปรากฏว่าปัจจุบันเพลงโหงฟางจังหวัดตราด พบเพียงเขตพื้นที่อำเภอเมืองตราด ซึ่งพบในพื้นที่หมู่บ้านดังนี้

1. บ้านท่าตะเภา ต.หนองเสม็ด
2. บ้านเป็ดใน ต.ห้วงน้ำขาว
3. บ้านชำราก ต.ชำราก
4. บ้านเนินยาง ต.ห้วยแร้ง
5. บ้านโพรงตะเฒ่า ต.เนินทราย
6. บ้านท่าพริก ต.ท่าพริก
7. บ้านวังกระแจะ ต.วังกระแจะ
8. บ้านพรงลำบิด ต.หนองโสน
3. บ้านหนองโสน ต.หนองโสน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นรายบุคคลแล้วสอบถามถึงภูมิปัญญาด้านเพลงพื้นบ้าน “เพลงโหงฟาง” สามารถจดบันทึก รายละเอียดบุคคลและขอคำแนะนำรายชื่อ ที่อยู่ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการติดต่อ สัมภาษณ์ในรายต่อไป โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกภาพนิ่ง บันทึกเสียงการสนทนาอย่าง ครบถ้วน หลังจากนั้นดำเนินการถอดเทปที่บันทึกได้มาเป็นบทสนทนา ข้อมูลที่ได้เป็นคำ บอกเล่า ถึงเรื่องราวในครั้งอดีตที่จดจำได้และที่ประทับใจ มีทั้งที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกัน และเมื่อนำมา ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเอกสารอ้างอิงแล้ว น่าจะเชื่อได้ว่า เพลงโหงฟางของจังหวัดตราด ไม่ทราบแหล่งที่มาที่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจน พ่อเพลง-แม่เพลงที่มีความสามารถด้นกลอนสด และร้องโต้ตอบกันโดยใช้ปฏิภาณไหวพริบเป็นที่ชื่นชมของผู้ฟัง ในหมู่นักเล่นเพลงยกย่องว่าเป็น ผู้มีความสามารถด้านการร้องชนิดหาใครเทียบไม่ได้ ท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว และที่ยังมีชีวิตอยู่ และยังสามารถร้องโต้ตอบได้นั้น ปัจจุบันมีอายุ 83 ปี ที่ยังมีใจรักเรื่องการร้องเพลง “โหงฟาง” แต่เสียงเริ่มแหบ สั้น ฟังได้ไม่ชัดเจนนัก และมีอาการหูตึง จึงเป็นการยากในการที่จะให้ร้อง หรือด้นกลอนสด แต่สามารถเล่าเรื่องราวในอดีตได้ พ่อเพลง-แม่เพลงที่สืบค้นได้ เป็นคนพื้นเพ ตั้งเดิมอาศัยอยู่ชนบทเขตอำเภอเมืองตราด สามารถสรุปเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มบ้านท่าตะเภา ตำบลหนองเสม็ด อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ครูเพลงได้แก่ นายชิน อาสน์สฤติย์ (เสียชีวิตแล้ว) นายเอี่ยม ปานแดง (เสียชีวิตแล้ว) ทั้งสองท่านนี้เป็นคนบ้านท่าตะเภา ตำบลหนองเสม็ด อำเภอเมืองตราด และมีผู้ที่รับการถ่ายทอดการร้องเพลงโหงฟ้างที่มีความสามารถร้องเพลง แต่งเพลงได้ ด้นกลอนสดได้ที่เด่นที่สุด คือ

1. นายแคว้น ใจเที่ยง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 47 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
2. นายเฟื่อง ใจเที่ยง อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
3. นายสั้ง อาสน์สฤติย์ อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองเสม็ด อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด เป็นหลานของนายชิน อาสน์สฤติย์ นายสั้ง อาสน์สฤติย์ เล่าว่าที่จริงแล้วที่หลาย ๆ คนกล่าวว่าครูเพลงคนสำคัญของตนคือนายชิน อาสน์สฤติ และนายเอี่ยม ปานแดง นั้นแท้ที่จริงแล้วคนที่เริ่มนำเพลงโหงฟ้างมาร้องในลานนวดข้าว นั้นคือ นายวาน อาสน์สฤติย์ บิดาของตนนั่นเอง เป็นพี่ชายคนที่สองของนายชิน อาสน์สฤติย์ แต่เสียชีวิตตั้งแต่วัยหนุ่ม ไม่ทันได้ถ่ายทอดให้ใคร นายแคว้น ใจเที่ยง และนายเฟื่อง ใจเที่ยง ได้ทำการถ่ายทอดให้แก่ศิษย์กลุ่มบ้านเปร็ดโน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ซึ่งภายหลังเกิดกลุ่มศิลปินพื้นบ้านขึ้นอีกกลุ่มคือ กลุ่มบ้านเปร็ดโน

ภาพที่ 7 นายเฟื่อง ใจเที่ยง พ่อเพลงตำบลหนองโสน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มบ้านเป็ดไผ่ เป็นคณะที่ได้รับการถ่ายทอดจากนายแคว้น ใจเที่ยง และนายเฟื่อง ใจเที่ยง มีผู้ร่วมคณะ 8 คน ดังนี้

ภาพที่ 8-9 พ่อเพลง-แม่เพลงกลุ่มบ้านเป็ดไผ่

1. นางสาวเนา เบ็ดแก้ว อายุ 54 ปี อยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
2. นางสาวยาม เลี้ยงถนอม อายุ 64 ปี อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
3. นางสาวสมร เสี่ยงมสุข อายุ 62 ปี อยู่บ้านเลขที่ 58/1 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
4. นางสาวปราณี เรืองนาม อายุ 56 ปี อยู่บ้านเลขที่ 116 หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
5. นางสาวกัลยา สติดี อายุ 64 ปี อยู่บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
6. นายอารมย์ กลั่นกล้า อายุ 55 ปี อยู่บ้านเลขที่ 22/1 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
7. นายเสี่ยม ผึ้งรัง อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
8. นายนิมล เรืองศิลป์ อายุ 64 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

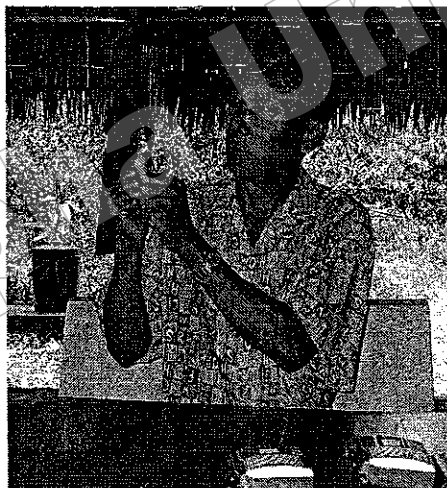
กลุ่มบ้านเป็ดในมีต้นแบบที่เป็นครูเพลง ในสมัยที่ศิลปินกลุ่มนี้ยังเป็นเด็ก ๆ และสามารถจดจำได้ คือ

1. นายหนิว สังวร	เสียชีวิตแล้ว
2. นายจั่น กลั่นกล้า	เสียชีวิตแล้ว
3. นายนิ่ม (ไม่ทราบนามสกุล)	เสียชีวิตแล้ว
4. นายพีช (ไม่ทราบนามสกุล)	เสียชีวิตแล้ว

กลุ่มศิลปินพื้นบ้านกลุ่มบ้านเป็ดใน กล่าวว่า บุคคลเหล่านี้มีความสามารถในการร้องเพลงโหงฟางมาก สามารถด้นเนื้อร้องสด ๆ ได้ ไม่ต้องมีใครสอน แต่สมัยก่อนพวกตนยังเป็นเด็กมาก ไม่มีโอกาสได้ร่วมวงขับร้องด้วย จึงทำให้ร้องได้ไม่เก่งเท่าคนรุ่นก่อน ส่วนใหญ่อาศัยการท่องเที่ยวเพลงและฝึกร้องจนชำนาญ

กลุ่ม 3 กลุ่มบ้านซำราก มีพ่อเพลงที่สามารถร้องด้นกลอนสดที่เด่นที่สุดคือ

- 1 นายบุญเรียม รัตนวาร อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 2 ตำบลซำราก อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

ภาพที่ 10 นายบุญเรียม รัตนวาร

นายบุญเรียม รัตนวาร มีความสามารถในการร้อง “เพลงโหงฟาง” ได้เป็นอย่างดีและสามารถแต่งเพลงด้นกลอนสดได้ มักได้รับเชิญให้ไปสาธิตการร้องยังเวทีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดตราดอยู่เนือง ๆ เช่น วันพบกลุ่มผู้สูงอายุของกลุ่มตำบลซำราก โรงเรียนเชิญไปสาธิตให้นักเรียนในตำบลซำราก ทั้งระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ซึ่งรูปแบบในการร้องคำร้องมีการปรับตัวบ้าง เป็นรูปแบบประยุกต์ ร้องให้เข้ากับยุคสมัยและสถานการณ์ขณะนั้น

2. นายนิคม หนูจักร อายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 2 ตำบลขำราก อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

ภาพที่ 11 นายนิคม หนูจักร

นายนิคม หนูจักร เป็นสามีของนางสมาน หนูจักร เป็นผู้ที่เคยได้ร่วมร้องเพลง “โห่งฟาง” ในลานนวดข้าวเมื่อครั้งเป็นหนุ่มที่บ้านเกิดของตนคือตำบลแหลมกลัด หลังจากที่ได้สมรสกับนางสมาน หนูจักร ก็ย้ายมาตั้งรกรากที่บ้านของนางสมาน คือ ที่ตำบลขำราก ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เป็นเขตติดต่อกับตำบลแหลมกลัด เปลี่ยนอาชีพจากการทำนามาขับรถโดยสาร จึงห่างเหินจากการทำนา แต่ยังคงจำเรื่องราวในครั้งอดีตและเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ

3. นางสมาน หนูจักร อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 2 ตำบลขำราก อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

ภาพที่ 12 นางสมาน หนูจักร

นางสมาน หนูจักร เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุของตำบลซำราก เป็นผู้นำกลุ่มในการจัดเวทีพบกลุ่มของผู้สูงอายุและกลุ่มศิลปินพื้นบ้าน นำไปจัดแสดงในงานประเพณีต่าง ๆ ของตำบลเป็นประจำ มีประสบการณ์ในการทำนา หนองข้าว พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำนา บิดามารดาเป็นชาวนา ผ่านชีวิตการทำนาตั้งแต่ตอนสาว ๆ ปัจจุบันมีอาชีพค้าขาย

กลุ่มที่ 4 บ้านเนินยาง ครูเพลงได้แก่

มีพ่อเพลงอาวุโสที่ยังคงมีความสามารถร้องด้นกลอนสดได้ คือ

นายแวว อยู่เกษม อายุ 83 ปี อยู่บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยแร้ง อำเภอ

เมืองตราด จังหวัดตราด

ภาพที่ 13 นายแวว อยู่เกษม

นายแวว อยู่เกษม ในอดีต เป็นพ่อเพลงคนสำคัญของหมู่บ้านเนินยาง ชาวบ้านมักเรียกว่า “ก๋งแวว” มีความสามารถในการร้องด้นกลอนสดได้เกือบทุกประเภท สามารถเล่น โขนสด ลิเก ลำตัด ปัจจุบันนายแวว อยู่เกษม ชราภาพลงมากแต่ก็ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เคยฝึกหัดร้องเพลงกับคนชียาต่างบ้านที่เข้ามาในหมู่บ้าน แล้วฝึกร้องด้วยตนเอง เนื่องจากมีปฏิภาณไหวพริบในเชิงขับร้องเป็นทุนเดิม ปัจจุบัน “ก๋งแวว” ยังมีความต้องการขึ้นเวทีประชันกับนักเลงเพลง นักด้น ไม่ว่าจะกลอนสดชนิดใดก็ตาม สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของกลอน การร้องของเพลงแต่ละชนิดได้อย่างชัดเจนเข้าใจง่าย

กลุ่มที่ 5 บ้านโพรงตะเฒ่า ครูเพลงได้แก่

นายฉิ่ง อยู่เกษม เสียชีวิตแล้ว อยู่บ้านโพรงตะเฒ่า ตำบลเนินทราย อำเภอเมืองตราด
จังหวัดตราด

นายอุทัย เจริญพีช อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 98 หมู่ 5 ตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมืองตราด
จังหวัดตราด

ภาพที่ 14 นายอุทัย เจริญพีช

นายอุทัย เจริญพีช สามารถร้องเพลงโหม่งฟางได้ เพลงลำตัด เพลงไหว้ครู เพลงทำขวัญข้าว เพลงร่ำสวด เหตุจูงใจให้สามารถฝึกหัดและรักการร้องเพลงพื้นบ้าน เพราะตั้งแต่เด็กมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับ นายฉิ่ง อยู่เกษม ที่เป็นน้าชายและจัดว่าเป็นครูเพลงคนหนึ่ง มีความสามารถในการขับร้อง ท่วงทำนอง วาจา คารมจับใจผู้ฟังในขณะนั้นยิ่งนัก จนเป็นแรงผลักดันทำให้ นายอุทัยเริ่มฝึกหัดขับร้องจนสามารถร้องได้เพราะไม่แพ้กัน

กลุ่มที่ 6 บ้านไร่พรong ครูเพลงได้แก่

นายพร เกษโกวิท เสียชีวิตแล้ว อยู่บ้านท่าพริก ตำบลท่าพริก อำเภอเมืองตราด
จังหวัดตราด

พ่อเพลงอาวุโสที่ยังคงมีความสามารถร้องด้นกลอนสดได้ คือ

นายสิม เกษโกวิท อายุ 82 ปี อยู่บ้านเลขที่ 64 หมู่ 3 ตำบลท่าพริก อำเภอเมืองตราด
จังหวัดตราด

ภาพที่ 15 นายสิม เกษโกวิท

นายสิมใช้วิธีฝึกหัดขับร้องด้วยตนเองโดยมีต้นแบบที่เป็นครูเพลงคือ นายพร เกษโกวิท ซึ่งเป็นพี่ชายแท้ ๆ มีความสามารถร้องด้นกลอนสดได้หลายรูปแบบ เน้นรูปแบบที่เป็นปัจจุบัน ในขณะนั้น ร้องเพลงได้ต่อกันบางครั้งเป็นคำถามในเชิงพระพุทธศาสนา การบวชเรียนศึกษาธรรมะ มีภูมิรู้ด้านศาสนามาก ทำให้ผู้ที่ร้องได้คิดหาคำกลอนที่ลงกลอนได้กลับไม่ทัน จนทำให้ นายสิมรู้สึกชอบ ประทับใจ ถือเป็นครูเพลงต้นแบบที่เจ้าคารมคมคาย รวมทั้งมีเลือดศิลปิน คือแม่ที่เป็นนักแสดงลิเก และนายสิมมีความรู้สึกผูกพันกับแม่มาก จึงมีความสามารถด้านการใช้ภาษา คำโคลงกลอน คิดหาถ้อยคำในการร้องด้นกลอนสด หรือการแต่งเพลงได้อย่างฉับไว ปัจจุบันนายสิม ยังได้ช่วยงานสถานศึกษาในการเขียนโคลงกลอนสอนใจนักเรียนต่าง ๆ เช่น กลอนสอนลูกให้รักพ่อในวันพ่อ สอนให้รักแม่ในวันแม่ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และรู้สึกภาคภูมิใจมากที่มีโอกาสได้ช่วยส่วนรวม

กลุ่มที่ 7 กลุ่มบ้านวังกระแจะ พ่อเพลงได้แก่นายประสูตร ช่วงเวฬุวรรณ อายุ 71 ปี อยู่บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 5 ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

เป็นศิลปินพื้นบ้านที่มีความรู้ความสามารถ เล่นดนตรีไทยได้หลายชนิด เช่น ซอ ขลุ่ย ระนาด สามารถร้องเพลงแหล่ ลำตัด ลิเก และร้องเพลงโหงฟางผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจากวิธีครูพักลักจำ

ภาพที่ 16 นายประสูต ช่วงเวฬุวรรณ

กลุ่มที่ 8 กลุ่มบ้านพรงลำบิด ถือเป็นกลุ่มพ่อเพลงที่มีความสามารถทั้งในการร้อง
ต้นกลอนสด และสามารถแต่งโคลงกลอนได้เองจัดเป็นกลุ่มใหญ่ของอำเภอเมืองตราดกลุ่มหนึ่ง
มีพ่อเพลงได้แก่

ภาพที่ 17 นายประโยชน์ เรืองศิลป์

ภาพที่ 18 นายประเสริฐ นาคแสง

8.1 นายประโยชน์ เรืองศิลป์ อายุ 69 ปี บ้านเลขที่ 142 หมู่ 3 ตำบลหนองโสน
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

8.2 นายประเสริฐ นาคแสง อายุ 69 ปี บ้านเลขที่ 120 หมู่ 3 ตำบลหนองโสน
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

8.3 นายโจด สมบัติบุรณ อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 106 หมู่ 3 ตำบลหนองโสน
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

8.4 นายโชคชัย ก้องสนั่น อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 15 หมู่ 3 ตำบลหนองโสน
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

8.5 นายชวน ทองดี อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 109 หมู่ 3 ตำบลหนองโสน
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

8.6 นายศรีสวัสดิ์ ไตสดี อายุ 55 ปี บ้านเลขที่ 109 หมู่ 3 ตำบลหนองโสน
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

8.7 นายบุญมา สมบัติบุรณ อายุ 71 ปี บ้านเลขที่ 135 หมู่ 3 ตำบลหนองโสน
อำเภอเมืองตราด จ.ตราด

8.8 นายเจี๊ยง บัวประหลาด อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 104 หมู่ 3 ตำบลหนองโสน
อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

ภาพที่ 19-20 พ่อเพลง-แม่เพลงบ้านพรงลำบิด

พ่อเพลงทั้งหมดของกลุ่มนี้ทุกคนมีอาชีพหลักคือการทำนา ทำอาชีพนี้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ตั้งแต่เกิดมาก็ได้สัมผัสกับชีวิตชนบท คลุกคลีกับท้องไร่ท้องนา ดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เยี่ยมชีวิตลูกชาวนาทั่วไป ที่เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวนามาจากครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย

ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการไถนาด้วยควาย เกี่ยวข้าว นวดข้าว ซึ่งใช้แรงงานทั้งจากคนและสัตว์ เกิดความผูกพัน และจดจำชีวิตในวันวานได้อย่างแม่นยำ ทั้งมีปฏิภาณไหวพริบในการแต่งคำร้องโคลงกลอน แม้ในปัจจุบันชีวิตการทำนานวดข้าวแบบเก่าจะหายไป แต่ก็ยังมีความต้องการและมีความสุขที่ได้สร้างบรรยากาศในการย้อนอดีต ครูเพลงของพ่อเพลงกลุ่มนี้ได้แก่

1. นายชื่น อาสน์สถิตย์ เสียชีวิตแล้ว
2. นายเอี่ยม ปานแดง เสียชีวิตแล้ว

กลุ่มที่ 9 กลุ่มบ้านหนองโสน ถือเป็นกลุ่มที่มีทั้งพ่อเพลงแม่เพลงที่มีความสามารถทั้งในการร้องต้นกลอนสดและสามารถแต่งโคลงกลอนได้เองเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่นว่า มีความสามารถในด้านการร้องเพลงพื้นบ้านได้หลายชนิด นอกเหนือจาก “เพลงโหงฟาง” ของจังหวัดตราด ทั้งต้นกลอนสด เพลงแหล่ เพลงลำตัด เพลงช้อย ลีเก ซับเสภา ทำขวัญนาค พ่อเพลงได้แก่

นายทวีวัฒน์ ระลึกชอบ อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 75 หมู่ 5 ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานชมรมศิลปินพื้นบ้าน จังหวัดตราด มีความสามารถในการต้นกลอนสด ร้องเพลงแหล่ เพลงช้อย เพลงลำตัด ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิถีครูพักลักจำ

ภาพที่ 21 นายทวีวัฒน์ ระลึกชอบ